

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**SOUČASNÉ A BUDOUCÍ FINANCOVÁNÍ
DOMŮ DĚTÍ A MLÁDEŽE V ČR**

**Zmapování současného stavu a doporučení způsobu
financování v nadcházejících letech**

Závěrečná bakalářská práce

Autor:	Roman Kuběna
Obor:	Školský management
Forma studia:	kombinované
Vedoucí práce:	Ing. Jana Maierová
Datum odevzdání práce:	13. dubna 2007

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracoval sám za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Roman Kuběna

RESUMÉ

Dostává se Vám do rukou práce, která se věnuje financování Středisek volného času v ČR (dále SVČ).

SVČ jsou zařízení, která zabezpečují vzdělávání a plnohodnotné využití volného času v okruhu své působnosti zájemcům z řad dětí, mládeže a dospělých.

Tato školská zařízení se potýkají po celou dobu existence s problémem finančního krytí své činnosti a provozu.

Úkolem této bakalářské práce je zmapování současného stavu ve financování a hledání cesty pro budoucnost.

Proto se práce blíže věnuje i současnému normativu, který je pro SVČ postaven na principu potencionálních klientů a jeví se jako jeden z hlavních problémů pro zajištění rozvoje těchto zařízení.

Ke zjištění stavu jsem použil údaje a informace o SVČ z materiálů krajských úřadů, MŠMT či výzkumné práce NIDM ČR. Dále jsem oslovil ředitele SVČ v ČR dotazníkem v elektronické podobě, na který odpovědělo 192 těchto zařízení. K ověření některých údajů jsem využil i osobních pohovorů s úředníky krajských úřadů Plzeňského, Středočeského a Jihočeského kraje, dále pohovorů s několika řediteli SVČ i svých zkušeností.

Na základě obdržených informací z institucí a SVČ jsem situaci analyzoval, pojmenoval rezervy a navrhl řešení.

SUMMARY

This work you have in your hands now is dealing with the matter of financing of „Centers of leisure time“ (further referred to as SVČ) in the Czech Republic.

SVČ are establishments providing education and full-value use of leisure time within their circles of activities for children as well as youth and adults.

These educational facilities are battling problems regarding the financial coverage of their business operation throughout their existence.

The main task of this baccalaureate work is to map the current status in financing and to find a solution for the future.

That's why this work pays closer attention to the current prescriptive state, which is – for SVČ based on the principle of potential clients and seems to be one of the major problems in further development of these facilities.

To find out the current conditions I used information about SVČ from the regional authority database, MŠMT as well as research work NIDM ČR. Further more I addressed the directors of SVČ in ČR through an electronic form questionnaire to which 192 of the addressed establishments replied.

For some data verification I also used some personal interviews with the regional authority officials (Pilsener region, Central Bohemia region and Southern Bohemia region), several directors of SVČ and of course my own experience.

Based on the information obtained from these institutions and SVČ, I analyzed the whole situation, named the reserves and suggested a solution.

KLÍČOVÁ SLOVA :

NORMATIV – jednotka výkonu

DDM – Dům dětí a mládeže

SVČ – Středisko volného času

POTENCIÁLNÍ KLIENT – každý člověk v dané oblasti

OBSAH

ÚVOD

1. KDYŽ SE ŘEKNE SVČ

1.1 Historie SVČ

1.2 Současnost a poslání SVČ

1.3 Postavení a legislativa SVČ

2. NORMATIV SVČ

2.1 Swot analýza současného normativu

2.2 Republikový normativ

2.3 Krajské normativy

3. VÝCHODISKA PRÁCE

3.1 Cíle

3.2 Hypotéza

3.3 Postup práce

4. SBĚR PODKLADŮ A ŠETŘENÍ

4.1 Podklady

4.2 Koncepce státu

4.3 Koncepce krajů

4.4 Podklady z NIDV

4.5 Dotazník ředitelům SVČ

5. ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

5.1. Zpracování dotazníkového šetření

5.2. Získané výsledky

5.3. Rozbor výsledků

6. ZÁVĚR

6.1 Rekapitulace hypotézy a stanovených cílů práce

6.2 Návrh normativu pro SVČ

6.3 Souhrn navrhovaných opatření

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

8. PŘÍLOHY

ÚVOD

Jmenuji se Roman Kuběna a pracuji sedmnáctým rokem v zařízeních, kterým se oficiálně říká Střediska volného času. Častěji se setkáte s názvem Dům dětí a mládeže. Čtrnáctým rokem se jako ředitel Domu dětí a mládeže ve Stodě každoročně potýkám s problémem, jak zajistit dostatek prostředků na provoz takového zařízení.

Na našem bývalém okrese už od historického vzniku těchto zařízení plní zřizovatelské funkce města, a tak na vícezdrojové financování přivykla zařízení už od prvopočátků. Postupně s přechodem do právní subjektivity se do financování přidávaly další možnosti jako doplňková činnost, sponzoři, projekty, vlastní příjmy z poplatků.

Pravdou však zůstává, že rozhodující část rozpočtu tvoří příspěvek od státu, který se v rozpočtu těchto zařízení nedá nahradit a jeho výše rozhodující měrou určuje šíři a kvalitu nabízené činnosti.

Řadu let jsem se stejně jako další ředitelé, neměl možnost dozvědět, jak byl příspěvek pro zařízení stanoven. Doba však pokročila a ředitelé mají právo na informace ohledně přiznané státní dotace. Byl stanoven normativ, aby přidělené dotace byly průkazné a spravedlivé. Normativ SVČ však jen kopíruje původní stav a jeví se jako nelogicky stanovený, nemotivační a dobou překonaný.

Svou prací bych chtěl lépe pochopit problém financování SVČ v celorepublikovém měřítku a najít východiska k řešení alespoň pro Plzeňský kraj.

1 KDYŽ SE ŘEKNE SVČ

SVČ - Středisko volného času je zařízení pro zájmové vzdělávání dětí, žáků, studentů, pedagogických pracovníků a dalších fyzických osob, a to bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu nebo jiné podmínky.

Středisko volného času má tyto typy středisek :

- a) Dům dětí a mládeže, který uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání.
- b) Stanice zájmových činností zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání.

Školská zařízení pro zájmová vzdělávání jsou:

- 1. SVČ** - poskytuje šest oblastí zájmového vzdělávání se zaměřením pro všechny věkové kategorie bez rozdílu jejich trvalého pobytu (body a,b,c,d,e,f – viz níže)
- 2. ŠK** – školní klub – poskytuje tři oblasti zájmového vzdělávání se zaměřením na druhý stupeň dané základní školy (body a,b,f – viz níže)
- 3. ŠD** – školní družina - poskytuje tři oblasti zájmového vzdělávání se zaměřením na první stupeň dané základní školy (body a,b,f – viz níže)

Formy zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání lze uskutečňovat zejména těmito formami :

- a) příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tématickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání
- b) pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností
- c) táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

- d) osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, a vedení k prevenci sociálně patologických jevů
- e) individuální práci, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů
- f) využitím otevřené nabídky spontánních činností

Činnost SVČ se řídí vyhláškou č. 74/2005 (příloha č. 2) o zájmovém vzdělávání, která nahradila dřívější vyhlášku č. 432/1992Sb (příloha č. 3) o střediscích pro volný čas dětí a mládeže a vyhlášku č. 87/1992Sb (příloha č. 4) o školních družinách a školních klubech.

SVČ má oproti jiným organizacím ve školství jednu velkou odlišnost. Školy děti navštěvovat musí i v případě průměrného či podprůměrného pedagoga.

Práce v SVČ je založena na dobrovolné účasti, která je většinou podmíněna finančním poplatkem. Případný průměrný či nedostatečný výkon pedagoga se ihned odrazí na příští neúčasti na činnosti tohoto učitele.

Tak rychle nastavené zrcadlo úspěšné či neúspěšné práce jinde ve školství nenajdete.

Přitom většina pedagogů zde má jen středoškolské vzdělání.

1.1 Historie SVČ

SVČ vznikla v roce 1990, kdy proběhlo přejmenování sítě Domů pionýrů a mládeže na Domy dětí a mládeže. Zkratka DPM byla pozměněna na DDM. Neproběhlo jen přejmenování, ale tuto změnu provázela ve valné většině i kompletní personální výměna ředitelů, zástupců a pedagogů.

Dá se tvrdit, že změny na nové organizace trvaly až do roku 1993. Z činnosti s dětmi byla odstraněna ideologie, která dříve tuto práci ve větší či menší míře provázela.

Zařízení musela obhajovat svoji činnost a svoji existenci před veřejností, MŠMT, před vedením obcí a měst.

Na řadě míst byla činnost těchto zařízení tlumena, či bylo dokonce přistoupeno ke zrušení několika desítek zařízení. Postupně se podařilo postavení SVČ stabilizovat na současný počet necelých 300 zařízení.

Střediska, která zůstala, přesvědčila svou prací, odborností pedagogů a také novými žádanými aktivitami, které oslovily veřejnost.

Rychle se zvyšující počty klientů SVČ byly tím nejpádnějším argumentem oponentům těchto zařízení. K nutnosti existence těchto zařízení napomohla i akutní potřeba prevence sociálně patologických jevů, kterou tato střediska jsou schopna uskutečňovat za podstatně menších nákladů, než jsou náklady na případnou léčbu.

Dalším důvodem pro SVČ, který veřejnost zaregistrovala, byla velice kvalitní a odborná práce pedagogů těchto zařízení. Tomuto vnímání SVČ napomohla i situace ve společnosti, kdy dobrovolné organizace či tělovýchovné jednoty založené na dobrovolné práci svých členů začínají viditelně omezovat či rušit svoji činnost.

1.2 Současnost a poslání SVČ

SVČ v současnosti zastávají pevné místo na mapě školství, dosti často jsou vnímána jako metodická centra pro školy a ostatní školská zařízení, která se do těchto organizací jezdí školit a inspirovat.

Aktuálním problémem současných SVČ je financování těchto zařízení, kdy stoupající počet zájemců není odpovídajícím způsobem podložen finančním příspěvkem.

Následkem toho je dlouhodobé přetěžování pedagogů v těchto zařízeních, zpomalování dalšího vývoje, zastaralé vybavení, atd.

1.3 Postavení a legislativa SVČ

O SVČ se ve školské legislativě mnoho nedočteme. V období od roku 1990 do roku 2000 se o těchto zařízeních jen zmiňuje dnes už zrušená **vyhláška č. 432/1992Sb (příloha č. 3)**, která upravovala jen ty nejzákladnější náležitosti (název, účastníky, náplň činnosti).

V posledních letech je práce SVČ zmiňována častěji, ale snad díky malému počtu těchto zařízení v ČR se jedná o zmínky sporadické.

Registrujeme zmínku o SVČ v **Bílé knize (vybraný text – příloha č. 5)**, v **novém školském zákoně č. 561/2004 (vybraný text - příloha č. 6)**, nejvíce se o SVČ dozvíme v nové vyhlášce o **zájmovém vzdělávání č.74/2005 (příloha č. 2)**.

Ve vyhlášce o zájmovém vzdělávání se vedle původního pojmenování (název, účastníci, činnost) objevuje průlomový odstavec o úplatě za zájmové vzdělávání a také odstavec,

ve kterých se pojmenovává rozdíl mezi SVČ, ŠK, ŠD, a to hlavně v náplni činnosti a vymezením okruhu klientů.

Střediska volného času zastupuje při jednáních na MŠMT Sdružení pracovníků DDM v ČR v podobě takzvané „Koordinační rady“, do které jsou jmenováni zástupci SVČ z jednotlivých krajů.

Střešní organizací, která poskytuje metodickou a odbornou pomoc a uskutečňuje výzkumy dotýkající se zájmového vzdělávání, je NIDM – Národní institut dětí a mládeže (dříve IDM) se sídlem v Praze (www.nidm.cz). Jedná se o organizaci řízenou přímo MŠMT. Tato instituce je vždy i organizátorem každoročního několikadenního celostátního pracovního setkání ředitelů SVČ. Výstupy pracovních skupin z těchto celostátních konferencí ředitelů jsou vodítkem pro další směřování SVČ v ČR - **výstupy z posledního setkání v Praze 2006 (příloha č. 7)**.

O práci SVČ také informuje elektronický měsíčník Inspiromat na webových stránkách NIDV (<http://inspiromat.nidm.cz>).

2 NORMATIV SVČ

Obecně se dá říci, že normativ je jednotka výkonu, kterou porovnááme s počtem žáků na zařízení. Toto porovnání nám stanoví počet zaměstnanců a následně i potřebu mzdových prostředků. Pro pedagogické a nepedagogické pracovníky se používá jiná jednotka výkonů. Dle normativu stanovujeme škole či školskému zařízení :

- limit počtu zaměstnanců (bez rozlišení počtu pedagogů a ostatních zaměstnanců)

- přímé neinvestiční výdaje celkem :

 - z toho - prostředky na platy

 - prostředky na ostatní osobní náklady.

Následně si organizace sama dopočte výši částky na odvody, FKSP (fond kulturních a sociálních potřeb), ONIV (ostatní neinvestiční výdaje).

Normativy jsou přizpůsobeny dle druhu školy a školských zařízení a také dle druhu zřizovatele (soukromé, církevní – upravený normativ). Aby byla zohledněna specifika jednotlivých organizací, byly postupem času vytvořeny opravné koeficienty, které by měly zabránit podfinancování a napomoci zohlednění odlišností.

U většiny škol a školských zařízení je používán normativ založený na skutečných výkonech.

Počet žáků = výše státních prostředků.

Zjednodušeně se dá říci, že normativ slouží na pokrytí mzdových nákladů školy a provozní výdaje škola hradí z příspěvku od zřizovatele.

Vyhláška o normativu říká :

Jednotkou výkonu je žák. A zároveň upřesňuje, jakých klientů se státní dotace týká a v jakém rozsahu. **V paragrafu 1 bodu o) vyhlášky 492/2005 o krajských normativních (příloha č. 14 a příloha č. 15 – směrnice MŠMT 28768/2005) je upřesněn klient SVČ následovně : 1 žák, 1 student, kterému středisko volného času zajišťuje naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti.**

Ukazatele rozhodné pro stanovení krajských normativů :

N_p – průměrný počet jednotek výkonu připadající na 1 pedagogického pracovníka.

N_o – průměrný počet jednotek výkonu připadající na 1 nepedagogického pracovníka.

P_p – průměrná měsíční výše platu pedagogického pracovníka.

P_o – průměrná měsíční výše platu nepedagogického pracovníka.

ONIV – průměrná roční výše ostatních neinvestičních výdajů ze státního rozpočtu připadající na jednotku výkonu.

Ž – průměrný počet dětí, žáků, studentů ve třídě příslušného typu školského zařízení.

H – průměrný počet vyučovacích hodin.

VP – průměrný týdenní rozsah přímé vyučovací, výchovné povinnosti.

$$\frac{\text{Ž} \times \text{VP}}{\text{H}}$$

Při stanovení výše státní dotace se používá vzorec : $N_p = \frac{\text{Ž} \times \text{VP}}{\text{H}}$

Vyhláška dále hovoří v paragrafu 3 odstavci 1 o tom, že u škol a školských zařízení lze stanovit jen jeden normativ na jednotku výkonu. Tím neumožňuje vytvoření několika normativů SVČ (SVČ uskutečňuje šest druhů činností), což by bylo nejjednodušší variantou financování středisek.

Základní částka státní dotace se z ukazatelů stanoví vztahem :

$$12 \times 1.37 \times (1/N_p \times P_p + 1/N_o \times P_o) + \text{ONIV}$$

Tento vzorec lze použít u škol a školských zařízení, jejichž činnost je realizována pedagogickými i nepedagogickými pracovníky .

2.1 Swot analýza současného normativu

Normativ pro SVČ byl před lety stanoven na takzvané potencionální klienty. To znamená, že počet dětí v oblasti okolo SVČ je tomuto zařízení započítáván, je vydělen číslem jednotky výkonu (například v Plzeňském kraji v roce 2005, 2006 to bylo číslo 840 dětí na jednoho pedagoga) a následný výsledek představuje počet pedagogů na zařízení. Tentýž postup použijete i při výpočtu počtu ostatních zaměstnanců. Tentokrát ale počet potencionálních klientů dělíte číslem vyšším (například Plzeňský kraj používal v letech 2005 a 2006 číslo 1844). Není přitom rozhodující, kolik klientů vlastně do střediska skutečně dochází !

Praxe ukázala, že tento normativ má následující klady, zápory, příležitosti a hrozby :

Klady :

- stejný a zaručený počet zaměstnanců při různých výkonech

Zápory :

- stejný počet pracovníků při různých výkonech – počtech účastníků
- nové aktivity se nemohou rozvíjet, jelikož nebudou zohledněny a nemá je kdo vést
- normativ počítá jen žáky a studenty SŠ a VOŠ – vyhláška 492/2005
vyřazuje ze státního příspěvku na vzdělávání
 - předškoláky
 - studenty VŠ
 - dospělé do 26 let
- je nemotivační (když budou SVČ pracovat s více klienty – bude jejich příspěvek na počet zaměstnanců stejný, přibude jim jen více práce)
- není upřesněno, jak stanovit oblast, která se SVČ započte a tím i počet klientů

Hrozby :

- ustrnutí na současném stavu
- SVČ jen pro některé děti a mládež

- výše poplatku odradí od účasti na činnosti v SVČ předškoláky, studenty VŠ, dospělé do 26 let
- stagnace činnosti a odbornosti pedagogů SVČ, snížení produktivity práce

Příležitosti :

- možnost změny normativu

V praxi tak dochází k různému zabezpečení činnosti při stejných výkonech.

Například :

1. Ve velkém městě dochází do SVČ 800 dětí. Zařízení je v oblasti s 8400 potencionálními klienty a má nárok na 10 pedagogů při normativu 840. Počtem 800 podchytilo 10 % populace ve své oblasti. Na jednoho pedagoga zde připadá v průměru 80 klientů.
2. V menším městě dochází do SVČ 800 dětí. Zařízení je v oblasti s 2400 potencionálními klienty a má nárok na necelé 3 pedagogy při normativu 840. Počtem 800 přitom podchytilo 30 % místní populace. Na jednoho pedagoga zde připadá v průměru 267 klientů !

2.2. Republikový normativ

MŠMT stanovuje takzvané republikové normativy na jednotlivé typy škol a jejich druhy vzdělávání. Následně na základě těchto normativů propočítá výši příspěvku na jednotlivé kraje v ČR.

Kraje si stanoví vlastní výši normativů (převážně vyšší) na jednotlivé typy škol a jejich druhy vzdělávání. Prostředky, které zůstanou, jsou použity na dofinancování specifík škol pomocí opravných koeficientů a ostatní prostředky jsou přesunuty do rezervy, která je dle potřeby v průběhu roku použita na nepředvídatelné náklady a výdaje škol.

Republikový normativ pro SVČ je stanoven na principu potencionálních klientů.

V letošním roce 2007 je stanoven následovně :

478 NIV (neinvestičních výdajů) celkem na jednoho žáka na rok

s následujícím pevným rozdělením této částky :

343 mzdové prostředky

127 zákonné odvody

8 ostatní neinvestiční výdaje

A uvedenou poznámkou, že normativ na SVČ odpovídá financování na počet jednotek výkonů daných rozdělením celkového počtu dětí, žáků, studentů v kraji, který tvoří pro SVČ 100% žáků ZŠ a denního studia SŠ.

Tento normativ je určen pro církevní a soukromá střediska. Normativ pro SVČ zřizovaná kraji a obcemi nebyl stanoven.

2.3 Krajské normativy

Krajští úředníci po několikaleté zkušenosti s normativem SVČ na potencionální klienty začínají postupně objevovat nelogičnost tohoto normativu. Snaží se v některých případech o narovnání stavu, aby více vyhovoval realitě. Někde ubrali, někde přidali, ale převážně dle síly hlasu a argumentů jednotlivých ředitelů středisek.

S novou vyhláškou o normativech (vyhláška 492/2005) se stále více ozývá potřeba změny současného financování SVČ. Možné porušování vyhlášky začíná nutit úředníky k úvahám o jiném normativním způsobu .

Nabízí se způsob, jaký je u většiny škol a školských zařízení běžný - a to financováním skutečných výkonů.

SVČ však poskytují zájmové vzdělávání v šesti formách – dle vyhlášky 74/2005.

Vyhláška o krajských normativech hovoří jen o jednom možném normativu pro SVČ. Tuto normu nelze porušit, a tak se většina úředníků snaží o vytvoření normativu pro pravidelnou zájmovou činnost. Tato činnost na většině SVČ převažuje, je snadno kontrolovatelná a nejvíce se blíží práci s normativem na školách, kterou úředníci dobře znají.

Jak ovšem financovat ostatní činnosti ?

MŠMT problém neřeší a ponechává na krajích, jakým způsobem tato zařízení zafinancují.

Každý kraj tak jde vlastní cestou financování. Místo odstranění disproporcí tedy vzniknou nové, a možná ještě větší rozdíly.

Přehled současných krajských normativů :

Krajské úřady v ČR použily při financování SVČ ve svých krajích čtyř různých principů financování SVČ :

- a) stanovení normativu na základě skutečných výkonů
- b) stanovení normativu na principu potencionálních klientů (stanovením počtu klientů na úvazek jednoho pedagoga)
- c) stanovení normativu na principu potencionálních klientů (stanovením částky na jednoho klienta)
- d) nestanovením žádného normativu pro SVČ

A) Kraje , které stanovily normativ na základě skutečných výkonů :

Plzeňský kraj :

200 žáků na 1 pedagogického pracovníka v pravidelné zájmové činnosti

439 žáků na 1 nepedagogického pracovníka v pravidelné zájmové činnosti

(neoficiálně + 6000 žáků v ostatních činnostech SVČ = 1 pedagogický pracovník)

Poznámka : V roce 2005 a 2006 používán normativ na potencionální klienty, který byl 840 žáků na 1 pedagoga a 1844 žáků na 1 nepedagogického zaměstnance.

Karlovarský kraj :

209 žáků na 1 pedagogického pracovníka v pravidelné zájmové činnosti

394 žáků na 1 nepedagogického pracovníka v pravidelné zájmové činnosti

Ústecký kraj :

257 žáků na 1 pedagogického pracovníka v pravidelné zájmové činnosti

- normativ na nepedagogického pracovníka není stanoven

B) Kraje, které stanovily normativ na principu potencionálních klientů (stanovením počtu klientů na úvazek jednoho pedagoga) :

Liberecký kraj :

1. kategorie do 2000 potencionálních klientů

774,40 – potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1500 – potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

2. kategorie od 2001 do 3000 potencionálních klientů

816,64 – potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1500 – potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

3. kategorie od 3001 do 8000 potencionálních klientů

848,32 – potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1500 – potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

4. kategorie nad 8001 potencionálních klientů

1165,12 – potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1500 – potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

5. kategorie SMT (stanice mladých techniků)

823,68 – potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1500 – potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

Olomoucký kraj :

675 potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1275 potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

Pardubický kraj :

869 potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

2261 potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

Praha :

700 potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

1700 potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

Zlínský kraj :

6113 potencionálních klientů na jednoho pedagogického pracovníka

24451 potencionálních klientů na jednoho nepedagogického pracovníka

Se zapracovanou poznámkou o procentuálním zastoupení jednotlivých činností SVČ :

50 % pravidelná zájmová činnost

30 % příležitostná zájmová činnost

10 % táborové činnosti

7,5 % metodická a odborná činnost

2,5 % práce s talenty

Čísla nastavená tímto krajem jsou na takových hodnotách, které se vymykají hodnotám všech krajů i republikovému normativu pro soukromá a církevní střediska.

C) Kraje, které stanovily normativ na principu potencionálních klientů (stanovením částky na jednoho klienta) :

Moravskoslezský kraj :

Moravskoslezský kraj stanovil svůj normativ pro SVČ na základě republikového normativu pro církevní a soukromá střediska a plně ho převzal.

478 NIV (neinvestičních výdajů) celkem na jednoho žáka na rok

S následujícím pevným rozdělením této částky :

343 mzdové prostředky

127 zákonné odvody

8 ostatní neinvestiční výdaje

A uvedenou poznámkou, že normativ na SVČ odpovídá financování na počet jednotek výkonů daných rozdělením celkového počtu dětí, žáků, studentů v kraji, který tvoří pro SVČ 100% žáků ZŠ a denního studia SŠ.

D) Kraje, které nemají stanoven normativ pro SVČ :

Jihočeský kraj

Jihomoravský kraj

Kraj Vysočina

Královéhradecký kraj

Středočeský kraj

Zde jsou SVČ financována na základě dohadovacího řízení ředitele střediska s krajským úřadem.

3 VÝCHODISKA PRÁCE

Devadesátá léta minulého století byla pro naši společnost dosti přelomová a změny nastolené po roce 1989 zasáhly životy všech občanů České republiky.

Zásadní změny se postupně projevovaly v průmyslu, výzkumu, zemědělství, státní správě, zdravotnictví, kultuře a v neposlední řadě také ve školství.

Rozvoj technologií, výpočetní techniky, otevření hranic, to všechno vyvolalo tlak na potřebu řady změn, které s sebou přinášejí nové požadavky na znalosti, dovednosti, odbornost. Nově se požaduje aktivní přístup, vlastní názor, osobní odpovědnost, větší produktivita práce. Tím byl dán požadavek oblasti školství dospět ke změnám.

Školství vstřebává změny pomaleji než třeba oblast průmyslu, ale přesto se požadavky na ředitele a učitele zvyšují a školství se postupně proměňuje. Zastaralé budovy, vybavení, učebnice, metody práce. Ředitel dříve řídil jen pedagogický proces školy a dnes musí být spíše manažerem, který zvládá hospodaření, zákony, vzdělávání, vystupování na veřejnosti, ekonomiku, řídí a motivuje kolektiv zaměstnanců, či dokáže reagovat na konkurenci (nabídku ostatních škol).

Přichází také několik změn dotýkajících se financování škol, stanovují se jasná pravidla a metody pro výpočet výše státního příspěvku. Pojmenovávají se specifika škol a vytvářejí se opravné koeficienty, aby finanční zajištění škol a školských zařízení odpovídalo co nejvíce skutečným potřebám a realitě.

SVČ se však nachází jen na půli cesty a je v zájmu i těchto zařízení dojít k takovému normativnímu způsobu financování, který by co nejvíce odpovídal současné realitě práce těchto středisek.

3.1 Cíle

Pro svoji práci si stanovují tyto základní cíle :

- 1. Zmapování současného stavu financování SVČ**
- 2. Nalezení příčin, rezerv a nedostatků současného stavu**
- 3. Návrh řešení, který by pomohl reálnému financování SVČ**

3.2 Hypotéza

Normativní metoda financování SVČ na základě potencionálních klientů je metoda, která neumožňuje dostatečné financování a rozvoj těchto zařízení.

Při stanovení hypotézy vycházím z osobních zkušeností a ze zkušeností kolegů ředitelů z našeho kraje i krajů sousedních.

Někteří ředitelé nahlas vyslovují názor, že se jedná o normativ postrádající logické opodstatnění, normativ, který je nemotivační, nespravedlivý, který neumožňuje další rozvoj zařízení.

Zda tato hypotéza je pravdivá, či nikoliv, ukáží odpovědi na výše stanovené cíle této práce.

3.3 Postup práce

Pro ověření výše stanovené hypotézy a k dosažení cílů práce jsem zvolil postup, jehož podstatou je výzkumná část provedená formou dotazníkového šetření a sběrem statistiky a informací z MŠMT, krajů a NIDM.

Oslovením všech SVČ v České republice se snažím o co nejrepresentativnější vzorek, který by co možná nejpřesněji vypověděl o současném stavu na těchto střediscích.

Dle nejnovějšího adresáře SVČ v ČR jsem dotazník rozeslal e-mailovou a klasickou poštou celkem na 295 domů dětí a mládeže a na stanice zájmových činností

(adresář SVČ- příloha č. 1).

Abych docílil co největšího procenta návratnosti dotazníků, použil jsem ve školství zcela běžnou metodu motivace. Ředitelé, kteří vyplní a navrátí dotazník, obdrží jako poděkování kompletně zpracované vnitřní směrnice DDM Stod v elektronické podobě.

Dále jsem čerpal informace z internetových stránek těchto institucí a z osobních setkání na některých z nich :

- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky
- Krajské úřady
- Národní institut dětí a mládeže ČR
- SVČ v Plzeňském kraji a jejich ředitelů

Tomuto průzkumu předcházelo získávání, třídění a ověřování informací v průběhu roku 2006 a 2007 a zároveň byl tento průzkum průběžně doplňován novými poznatky.

Postup práce lze charakterizovat těmito kroky :

- 1. Zvolení tématu, stanovení cílů a hypotézy**
- 2. Sběr podkladů a informací, ověřování jejich aktuálnosti, jejich následné třídění**
- 3. Seznámení se s dostupnou legislativou, jejím výkladem a aplikací**
- 4. Seznámení se s hospodařením SVČ, jeho klady, zápory, hrozby, možnosti, současnost**
- 5. Sestavení dotazníku, distribuce, žádost o vyplnění**
- 6. Zpracování, vyhodnocení jednotlivých odpovědí dotazníku**
- 7. Na základě shromážděných informací vypracování návrhu na řešení reálného financování SVČ**

4 SBĚR PODKLADŮ A ŠETŘENÍ

Při shromažďování podkladů jsem se snažil o získání co největšího množství informací. Přibližně asi polovinu získaných informací jsem následně odložil a v této práci nepoužil, jelikož se zvoleného tématu dotýkaly jen velmi okrajově.

Některé informace a podklady s ohledem na objemnost uvádím jen ve formě výtahu, který se nejvíce dotýká SVČ.

Elektronická verze této práce umožňuje nahlédnout do plných znění těchto materiálů (statistiky, normativy, koncepce krajů, vyhlášky) a příloh v adresáři Archiv na přiloženém CD –ROMu.

4.1 Koncepce státu

Koncepce pro oblast školství byla zpracována v roce 2002 pro období let 2002 – 2007.

V letech 2002 – 2003 zaměřuje MŠMT svoji pozornost na SVČ jako na organizace s odborným zázemím a schopností zvládnout prevenci sociálně patologických jevů v ČR.

V této době vychází i několik pokynů či příkazů ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, které upevňují postavení SVČ.

Namátkově jmenujme například :

- **příkaz č. 6/2003 k ověřování odborné přípravy pracovníků s dětmi a mládeží v oblasti volného času**
- **stanovení podmínek pro udělování oprávnění k odborné přípravě hlavních vedoucích dětských táborů a uznání kvalifikace „ hlavní vedoucí dětských táborů “**
- **pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k zabezpečení dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských zařízení pro zájmové vzdělávání.**

Je založena Rada pro zájmové vzdělávání, do které je jmenováno sedmnáct odborníků z řad MŠMT, NIDM, SVČ, ČŠI, ŠD, ŠK, ZŠ, jejímž cílem je sjednotit, vytvořit a metodicky zpracovat oblast zájmového vzdělávání v ČR.

Přes slibný začátek zasedá tato rada v září 2003 naposledy a zpracování ucelené koncepce zájmového vzdělávání je odloženo na neurčito.

Náhly odklon kurzu způsobený personální změnou na MŠMT pocit'uje i zastřešující organizace NIDM (v té době ještě IDM), která je následně reorganizována, zeštíhlena a pověřena novými úkoly své práce.

V roce 2003 vzniklo i několik výzkumných prací, které mohly napomoci ke stvoření ucelené koncepce. Za všechny jmenujme práci **RNDr. Milana Macka CSc. a Mgr. Jaroslava Tučka – Školská zařízení pro zájmové vzdělávání 3** (soubor metodických textů k činnosti středisek pro volný čas dětí a mládeže, školních klubů a školních družin), kterou vydalo MŠMT ČR.

Záměr postavit zájmové vzdělávání v ČR na střediscích SVČ jako odborných pracovištích se odráží i v „**Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007**“ (**příloha č. 8**).

Velice zajímavé bude sledovat, zda stejné podpory se SVČ dočkají i v nadcházející koncepci. Současný stav se dá charakterizovat jako přešlapování na místě a s největší pravděpodobností se ponechá na jednotlivých krajích, jak vyřešit otázku o budoucí podobě zájmového vzdělávání a jeho financování.

4.2 Koncepce krajů

Po přečtení čtrnácti krajských koncepcí (plné znění koncepcí naleznete v elektronické podobě této práce v adresáři Archiv) lze konstatovat, že myšleno je na všechno.

Koncepce jsou sepsány dosti erudovaně tak, aby nebyla vynechána žádná oblast. Nemohu se zbavit dojmu, že krajští úředníci z jednotlivých krajů navzájem „ opisují “ a inspirují se u sousedů. Za zmínku stojí koncepce Jihočeského a Středočeského kraje, které jdou asi nejdále v reformě svého krajského školství a jejich koncepce budí i dojem realistické praxe. Ze všech koncepcí jsem vybral nejzajímavější pasáže (**příloha č. 9**), které se věnují zájmovému vzdělávání.

Většina krajů slibuje ve svých koncepcích zabezpečení zájmového vzdělávání v plném rozsahu, ale současně zapomínají toto deklarování zabezpečit finančními prostředky. Je to patrné při studiu výše normativních příspěvků pro zájmové vzdělávání.

4.3 Podklady z NIDV

Národní institut dětí a mládeže poskytuje na svých stránkách řadu statistických výstupů ze současné práce SVČ. Současně také vydává elektronický měsíčník Inspiromat, který pojednává o problémech a úspěších současného zájmového vzdělávání.

Neocenitelné jsou zveřejněné výzkumné práce pojednávající o tomto prostředí, pomocí kterých dostáváme ucelený pohled na problematiku SVČ.

S ohledem na obsah dotazníku sestaveného k této práci jsou na www stránkách NIDM nejvíce zajímavé poslední statistické údaje o SVČ.

Jedním takovým je i **Rozbor statistického hlášení středisek volného času dětí a mládeže dle výkazu V15 z roku 2005 (příloha č. 10)**.

Také statistický přehled vývoje počtu účastníků SVČ od roku 1999 do roku 2005 (příloha č. 11) ukazuje na :

- nárůst počtu účastníků v SVČ v letech 1999 – 2004
- stagnací a mírný pokles počtu účastníků SVČ v pravidelné zájmové činnosti v posledních dvou letech (2004 – 2005)
- nárůst počtu účastníků SVČ v příležitostné zájmové činnosti v posledních dvou letech (2004 – 2005)
- stabilizaci počtu SVČ, někde dochází i ke vzniku nových SVČ (po ověření informace se většinou jednalo o pobočku SVČ, která se následně osamostatnila)
- patrné velké rozdíly ve výkonech v jednotlivých SVČ při porovnání počtů pedagogů s počty klientů
- změny Zákoníku práce a změny v počtu dnů řádné dovolené, u pedagogických pracovníků se v roce 2002 projevuje nárazovým snížením počtu letní prázdninové činnosti

Je na škodu, že v letech 2005 – 2006 řešilo NIDM existenční starosti a formu svého budoucího působení (období rušení Pedagogických center). V uvedeném rozpětí byla patrná stagnace této organizace, která se jinak jeví jako stěžejní pro směřování zájmového vzdělávání.

4.4 Dotazník ředitelům SVČ

Dotazník byl sestavován a konzultován po dobu tří měsíců, než došlo k jeho distribuci na SVČ (**znění dotazníku – příloha č. 12**). Současně s dotazníkem byl zaslán i průvodní dopis, kde jsem se snažil stručně popsat důvody, které mě vedou k tomuto šetření (**průvodní dopis - příloha č. 13**).

Snahou bylo získat ucelený pohled na situaci SVČ, ze kterého by bylo možno čerpat údaje pro tvorbu a sestavení normativu.

Otázky dotazníku lze strukturovat do šesti oblastí :

1. základní údaje – otázky číslo : 1, 2, 3, 4, 12, 17
2. personální oblast – otázky číslo : 6, 7, 8b, 9, 10
3. pedagogická práce – otázky číslo : 11, 18
4. finance – otázky číslo : 5, 8a, 13, 14, 15, 16
5. normativ SVČ – otázky číslo : 21, 22, 23, 24, 25, 26
6. aktuální problémy v řízení práce SVČ – otázky číslo : 19, 20

5 ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V ČR je vedeno celkem 295 středisek. V tomto čísle jsou uvedeny i stanice zájmové činnosti v počtu 15, ze kterých v dotazníkovém šetření odpověděla jen jedna stanice.

Toto číslo dále také obsahuje 10 SVČ, která byla dříve samostatná, ale postupně byla sloučena se ZŠ v místě svého působení. Většina těchto zařízení se z dotazníkového šetření omluvila z důvodu velkého zkreslení poskytnutých údajů.

Vzhledem k tomu, že dva dotazníky nebyly vyplněny úplně a došlo by tak ke zkreslení údajů, rozhodl jsem se je také vyřadit ze zpracování dotazníkového šetření.

Omluva přišla také z pěti SVČ, kde probíhala či proběhla v této době výměna ředitele a noví ředitelé z důvodu krátkého působení na zařízení si netroufli na dotazník odpovědět.

Po odečtení těchto důvodů bylo žádostí o zapojení do šetření osloveno celkem 265 SVČ.

Ve stanoveném i následně prodlouženém termínu na dotazník odpovědělo celkem 192 středisek, což představuje 72,45 % účast na této práci.

5.1. Zpracování dotazníkového šetření

Tato část práce byla asi tou časově nejnáročnější. Překvapivě velký počet vyplněných dotazníků byl zpracováván po tři týdny.

Původně plánovaný termín návratnosti dotazníku byl prodloužen o jeden týden, neboť po termínu stále docházelo denně přes deset vyplněných dotazníků.

Podařilo se tak získat reprezentativní vzorek přesahující přes 70 % SVČ v ČR.

Tímto tedy údaje a názory zpracované v práci získávají svoji vypovídající hodnotu.

(Při výzkumech MŠMT či NIDM v oblasti zájmového vzdělávání se dosahuje návratnosti šetření mezi 75 – 95 % .)

5.2. Získané výsledky

Po zpracování požadovaných otázek jsem došel k následujícím výsledkům :

Otázka č. 1

Znění otázky : a) ve vedoucí funkci ředitele pracuji

b) jste muž nebo žena

c) odpovídá SVČ z kraje

Výsledek a komentář :

- průměrný počet let ve funkci ředitele či ředitelky SVČ je 10 let
- poměr mužů a žen - mužů 34 %
- žen 66 %
- nejvíce v tomto průzkumu byla největší návratnost dotazníků z Plzeňského a Královéhradeckého kraje, mezi dotazníky zastoupeny všechny kraje

Je zde patrné, že většina vedoucích pracovníků má dostatek zkušeností a k fluktuaci ředitelů zde nedochází. Poměr mužů a žen nepřekvapuje a odpovídá poměru českého školství ve vedoucích funkcích. Zastoupení všech krajů na odpovědích je potěšující a splňuje základní myšlenku této práce – zmapování současného stavu SVC v ČR.

Otázka č. 2

Znění otázky : Právní subjektivitu má naše zařízení od roku ?

Výsledek a komentář :

rok	%		rok	%
1990	2		1997	2
1991	2		1998	2
1992	12		1999	6
1993	16		2000	8
1994	6		2001	4
1995	22		2002	2
1996	12		2003	4

Z rozpočtových organizací na právní subjekt přešlo nejvíce SVC v letech 1992, 1993, 1995 a 1996.

Na základě požadavku MŠMT, měla přejít do právní subjektivity k 1. 1. 2000 všechna zbývající SVC, ale překvapivě i po tomto roce ještě přechází do právní subjektivity v letech 2001-03 na 10 % těchto zařízení.

Otázka č. 3

Znění otázky : Jaký zřizovatel zřizuje Vaše zařízení ?

Výsledek a komentář :

Město, obec 58 %
 Kraj 41 %
 Ostatní 1 % (církevní, soukromé)

Poměr zřizovatelských funkcí převládá na straně měst a obcí. Šetření NIDM z roku 2005 ukazuje u měst a krajů poměr opačný. Zde se pravděpodobně začíná projevovat snaha některých krajů převádět zřizovatelské funkce na obce a města.

Následně u otázky č. 19 dotazníku uvádí řada ředitelů jako nejčastější současný problém řešení otázky zřizovatele.

Otázka č. 4

Znění otázky : Zaškrtněte, v jak velkém městě sídlí Vaše SVČ.

Výsledek a komentář :

Výsledná %	Kategorie dle počtu obyvatel
8	Města a obce do 10 tisíc obyvatel
36	Města a obce od 10 tisíc do 25 tisíc obyvatel
32	Města a obce od 25 tisíc do 50 tisíc obyvatel
24	Města a obce nad 50 tisíc obyvatel

SVČ, která sídlí v menších městech a obcích do 25 tisíc obyvatel, se stávají centrem všeho kulturního, společenského a sportovního dění ve městě.

Střediska sídlící ve městech nad 25 tisíc obyvatel se potýkají s větší konkurencí, hlavně u volnočasových aktivit základních škol, které tyto aktivity většinou nabízejí zdarma.

Otázka č. 5

Znění otázky : Provozuje Vaše zařízení doplňkovou činnost ?

Výsledek a komentář :

NE 56 % SVČ

ANO 44 % SVČ

U zařízení, která provozují doplňkovou činnost, se nejčastěji vyskytují tyto živnosti :

% zastoupení	Uvedená živnost
37,8	Pronájem prostor, realitní činnost
10,8	Nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje
8,1	Prodej reklamy
8,1	Kurzy, školení, lektorská činnost
8,1	Ubytování
5,4	Kavárna, čajovna
5,4	Výpůjčka materiálu
16,3	Ostatní – účetnictví, autodoprava, cestovní agentura, atd ...

Zarážející je zde výše procenta SVČ, která neprovozují doplňkovou činnost a tím se vzdávají možnosti doplnění rozpočtu v případě snížení příspěvku v jiných kapitolách rozpočtu.

Otázka č. 6

Znění otázky : Máte vlastní účetní ?

Výsledek a komentář :

76 % SVČ má vlastní účetní a to v průměru na 0,99 úvazku. Z tohoto počtu 6 % středisek si ještě doplácí za účetní služby v průměru 77.000,-Kč za rok

24 % SVČ nemá vlastní účetní a v průměru za tyto služby platí 89.000,-Kč ročně. Jedná se zde převážně o malá střediska se třemi či čtyřmi zaměstnanci

- maximální výše platby za účetní služby byla částka 150.000,-Kč ročně
- nejmenší roční částka placená za účetní služby byla 24.000,-Kč.

Otázka č. 7

Znění otázky : Máte administrativního pracovníka či sekretářku ?

Výsledek a komentář :

20 % SVČ má administrativní pracovníci a to v průměru na 0,8 úvazku

- na těchto střediscích má takovýto pracovník většinou na starosti i oblast „Public relation“

80 % SVČ administrativního pracovníka nemá a o administrativní práce se na zařízení dělí nejčastěji tito zaměstnanci :

32,9 % ředitel

30,1 % pedagogové

27,4 % účetní

9,6 % zástupce ředitele.

Otázka č. 8

Znění otázky : a) Externí pracovníky platím

b) Externí pracovníci mají pedagogické vzdělání - uveďte v procentech

Výsledek a komentář :

A)

1. dohodou o pracovní činnosti 51,3 %
2. dohodou o provedení práce 46,6 %
3. neplatím 2,0 %
4. jinak (fakturou) 0,1 %

- na většině SVČ se kombinuje první a druhá možnost dle počtu odpracovaných hodin

- při použití druhé varianty se šetří prostředky na odvody, které se následně dají převést do kapitoly ONIV a použít k nákupu například učebních pomůcek

- SVČ, která neplatí své externí pracovníky od 1.1. 2007, porušují ustanovení zákoníku práce, který nezná pojem „dobrovolný pracovník“ (zaměstnanec se nemůže vzdát odměny za práci).

B)

Jen 30,5 % externích pracovníků má pedagogické vzdělání :

- číslo ukazuje na velký prostor pro vzdělávací instituce
- zde jsme v rozporu se Školským zákonem, který hovoří o tom, že ve školství s dětmi a mládeží pracují pedagogové s požadovaným vzděláním
- rozdíly mezi SVČ jsou zde veliké - od 100 % pedagogického vzdělání po 0 % .

Otázka č. 9

Znění otázky : Jaké vzdělání mají Vaši interní zaměstnanci – uveďte v procentech.

Výsledek a komentář :

	vzdělání	procenta - %
1.	Středoškolské vzdělání pedagogického směru	40,15
2.	Vysokoškolské vzdělání – Mgr., Ing.	24
3.	Středoškolské vzdělání s maturitou + pedagogické minimum	17,85
4.	Jiné vzdělání (z toho 40% VOŠ)	13,15

5.	Vysokoškolské vzdělání – Bc.	4,85
----	------------------------------	------

Otázka č. 10

Znění otázky : Při současné práci potřebujete posílit počet zaměstnanců ?

Výsledek a komentář :

60 % SVČ odpovědělo ANO.

40 % SVČ odpovědělo NE.

U středisek, která odpověděla ano, byl požadavek na tyto pozice zaměstnanců :

69,0 % pedagog volného času

11,3 % účetní, ekonom

8,6 % administrativní pracovník

6,1 % údržbář

5,0 % uklízečka

Z odpovědí na otázku č. 10 je patrné, že většina středisek cítí potřebu navýšení počtu zaměstnanců a to hlavně na místech pedagogických pracovníků.

Průměrný požadavek každého zařízení je navýšení počtu zaměstnanců o 1,4 úvazku.

Otázka č. 11

Znění otázky : Procentuálně vyjádřete, jak jednotlivé činnosti zaměstnávají vaše zařízení.

Výsledek a komentář :

pořadí	Druh činnosti – pedagogické práce	%
1.	Pravidelná zájmová činnost	42
2.	Příležitostná zájmová činnost	22,4
3.	Tábory, soustředění	11,2
4.	Sportovní a předmětové soutěže škol	5,6
5.	Spontánní činnost	5,5
6.	Kluby otevřených dveří	4,8

7.	Metodická a odborná činnost, publikování	3,3
8.	Práce s talenty	2,7
9.	Jiné (programy pro školy)	2,5

Výsledky šetření odpovídají výsledkům různých šetření, které provádělo NIDM. Je patrné, že financovat SVČ jen dle pravidelné činnosti a nezapočítávat i ostatní oblasti práce by bylo nesprávné.

Otázka č. 12

Znění otázky : Má Vaše zařízení pobočky ?

Výsledek a komentář :

52 % ANO

48 % NE

U zařízení, která mají pobočky, nejvíce převládají :

1. pobočka s klasickou činností SVČ	33,3 %
2. odloučená pracoviště DDM (jen určitá činnost)	31,8 %
3. turistické základny	27,3 %
4. jiná (loděnice, bazén, in line dráha, BMX areál)	7,6 %

- pokud SVČ má pobočku, v průměru na jedno zařízení vychází 2,5 pobočky .

Otázka č. 13

Znění otázky : Znázorněte financování z těchto zdrojů (uvedte %) a odhadněte vývoj ve financování v letech 2007 až 2010.

Výsledek a komentář :

Tato otázka měla ukázat navyšování či snižování jednotlivých zdrojů rozpočtu za delší časový úsek s výhledem do budoucnosti.

	Zdroje financí	1997 - 2001	2002 - 2006	2007 - 2011
1	od státu (MŠMT)	57,2	50,8	48,9
2	od zřizovatele (obec, kraj)	23,4	18,6	19,0
3	z příspěvků účastníků	11,1	20,3	20,1
4	sponzoři, dary	2,3	1,9	1,8
5	doplňková činnost	1,6	2,6	2,6
6	projekty (MŠMT,kraj,obec)	2,9	3,6	4,5
7	Jiné – projekty EU	1,5	2,2	3,1

Na rozboru zdrojů financování je patrné :

- hlavním zdrojem je a bude i nadále státní příspěvek, který se ale postupně snižuje
- příspěvky od zřizovatele hrají velkou roli v rozpočtu, ale také mají snižující se či stagnující tendenci
- příspěvky od účastníků či členů samotné činnosti přesahují výši příspěvků zřizovatele, převládá názor, že už bylo dosaženo stropu únosné výše poplatků a nelze je už zvyšovat bez následku snížení počtů klientů
- zdroje financí pod číslem 4 až 7 tvoří jen zlomkovou část, zde je důvěra v navýšení zdrojů v oblasti projektů a grantů.

Otázka č. 14

Znění otázky : a) Prostředky, které obdržíte prostřednictvím kraje od státu jsou dostačující ?

b) Jak tyto částky dokážete nahradit ?

c) Uveďte, na co prostředky nestačí, a částku, která schází

Výsledek a komentář :

a)

ANO - 36 % ředitelů je názoru, že příspěvek od státu či kraje je dostačující

NE - 64 % ředitelů je názoru, že příspěvek od státu či kraje je nedostačující.

b)

Tyto prostředky nejčastěji nahrazujeme :

37,8 % vlastními prostředky od účastníků činností

17,8 % projekty a granty

8,9 % úpravou mezd – bez odměn, osobních příplatků

8,9 % navýšením rozpočtu od zřizovatele

6,7 % příspěvky od sponzorů a dary

6,7 % doplňkovou činností

4,5 % propouštěním zaměstnanců

8,7 % ostatní – nemocnost zaměstnanců, omezení činnosti, dobrovolní pracovníci.

c)

Uveďte, kde prostředky nejčastěji nestačí, a scházející částku

	kapitola	%	částka
1.	mzdy	21,8	průměrně na 1 SVČ schází 137.000,-Kč
2.	DVPP	25,6	průměrně na 1 SVČ schází 21.727,-Kč
3.	ONIV	20,5	průměrně na 1 SVČ schází 222.857,-Kč
4.	OPPP	30,8	průměrně na 1 SVČ schází 67.941,-Kč
5.	Jiné (opravy)	1,3	částky neuvedeny

Vysvětlivky k tabulce :

Mzdy – nároková i nenároková složka platu

DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků

ONIV – ostatní neinvestiční výdaje

OPPP – ostatní platby za provedenou práci

Otázka č. 15

Znění otázky : Platíte nájem v budovách ?

Výsledek a komentář :

60 % ANO, platíme nájem

40 % NE, neplatíme nájem

U SVČ, která nájem platí, dosahuje průměrné nájemné na jedno středisko částky 177.385,-Kč.

Je zde však velký rozdíl od jedné koruny ročně po jeden milion korun ročně.

Pomoc zřizovatelů při platbě nájemného je následující :

46 % zřizovatelů platí nájemné za svoji organizaci v plné výši

27 % zřizovatelů neplatí nájemné za svou organizaci a ta nájemné hradí z částky, kterou si sama vydělá

27 % zřizovatelů se podílí částečně na úhradě nájemného a to v průměru 52,5 % celkové částky.

Otázka č. 16

Znění otázky : Máte prostředky na údržbu a rekonstrukci budov ?

Výsledek a komentář :

54 % ANO, máme prostředky na opravy

46 % NE, nemáme prostředky na opravy

Střediska, která uvádějí, že mají prostředky na opravy, mají velice rozdílné prostředky. Od částky 24.000,-Kč na rok po 2,8 milionu. Průměrná suma na jedno SVČ je 127.430 Kč na rok.

Otázka č. 17

Znění otázky : Máte na zařízení havarijní stav budov ?

Výsledek a komentář :

82 % SVČ nemá havarijní stav na budovách

18 % SVČ má havarijní stav budov

Ředitelé, kteří přiznávají havarijní stav budov, hovoří o potřebných částkách v řádů desítek milionů. Průměrná potřeba na jedno SVČ vychází na 10 miliónů Kč.

Mezi těmito SVČ je i řada těch, která byla postižena povodněmi v roce 2002 a situaci po povodních řešila dle možností částečně, aby bylo možno provozovat činnost, ale zásadní opravy stále odkládá z důvodu chybějících finančních prostředků.

Otázka č. 18

Znění otázky : Dostává se Vám prostředků na obnovu vybavení ?

Výsledek a komentář :

92 % ANO, máme prostředky na obnovu vybavení

8 % NE, nemá na obnovu vybavení

Přes devadesát procent odpovědí ANO by mohlo vypadat jako potěšující číslo.

Průměrná částka na jedno SVČ vychází 79.608 Kč na rok pro všechny činnosti.

Střediska by měla být moderně vybavena a měla by být centry možností vyzkoušet novinky.

Tato částka však postačuje jen na nákup například jedné keramické pece, nebo pěti lodí typu Pálava, nebo čtyř modernějších počítačových sestav bez softwaru.

Přitom střediska musí svoje klienty k činnostem získávat svou odborností, zajímavostí, novinkami, a to se z těchto částek splnit nedá.

Některé děti navštěvují SVČ kvůli pedagogům, kteří tuto činnost vedou, některé děti kvůli samotnému zájmu o tuto činnost a některé kvůli vybavení, které by si doma nemohly dovolit pořídit. Při takovýchto částkách však dražší novinky nelze provozovat a obnova stávajícího vybavení postupuje příliš pomalu.

Otázka č. 19

Znění otázky : a) V současné době mne nejvíce trápí a zaměstnávají tyto problémy

b) Uveďte, kterých změn by bylo v naší práci třeba okamžitě

Výsledek a komentář :

a) nejvíce trápí tyto problémy :

Nedostačující mzdové prostředky	22%
Nárůst administrativy	22%
Neustále se měnící zákony, vyhlášky, zákoník práce	16%
Klesající počet dětí v ZÚ	10%
Bezplatné ZÚ při základních školách	10%
Vysoké provozní náklady	6%
Potřeba rekonstrukce	4%
Ostatní – studium zaměstnanců, odchod pedagogů do důchodu, hasiči, hygiena, návrh na sloučení, změna zřizovatele, ŠVP	10%

b) je třeba okamžitě změnit v práci SVČ:

Systemová změna financování (více peněz)	36,5%
Přístup státu k SVČ	20,6%
Méně administrativy	9,5%
Vyřešení otázky zřizovatele	9,5%
Úprava zákoníku práce	6,4%
Zrušit odbory školství na krajských úřadech	3,2%
Ostatní – financování soutěží, větší prostory, odbornost, jazykové schopnosti, výměna zaměstnance, nesrovnávat ŠD a ŠK se SVČ	14,3%

Otázka č. 20

Znění otázky : a) Mají Vaši zaměstnanci nějaké zaměstnanecké či motivační výhody?

b) Uvedte procentuálně hlavní důvody při odchodu zaměstnanců.

Výsledek a komentář :

a) máte zavedeny nějaké zaměstnanecké výhody a jaké :

56 % NE, nemají

44 % ANO, mají a to převážně tyto :

jsou to tyto výhody :

Pružná pracovní doba	19,2 %
Příspěvek na stravu	19,2 %
Dobrý kolektiv	13,5 %
Příspěvek na dovolenou	11,5 %
Služební telefon	11,5 %
Dovolená 40 dní	7,7 %
Ostatní – stálé zaměstnání a plat, bezplatné využití tělocvičny, přednostní ubytování na TZ, možnost vzdělávání, firemní oblečení, výpověď dohodou	17,4 %

b) hlavní důvody při odchodu zaměstnanců :

Slabý pracovní výkon	24,8 %
Finanční ohodnocení	14,4 %
Odchod do důchodu	12,6 %
Odchod na mateřskou dovolenou a následně se už nevrátí (pracovní doba)	12,3%
Dojíždění do zaměstnání	9,1 %
Nedostatečné vzdělání	8,8 %

Snižování počtu zaměstnanců	6,4%
Neshody na pracovišti	5,2 %
Odchod na studium VŠ	3,2 %
Přepracování, vyhoření	3,2 %

Otázka č. 21

Znění otázky : a) Jaká je výše normativu pro SVČ ve Vašem kraji ?

b) Vysvětlil Vám někdo, jak toto číslo bylo sestaveno ?

c) Byla výše normativu diskutována před přijetím se zástupci SVČ ?

d) Jaká výše normativu by byla dle Vás spravedlivá ?

Výsledek a komentář :

a)

20 % z dotazovaných ředitelů zná výši normativu

80 % ředitelů nezná výši normativu ve svém kraji

- v jednom kraji napsali tři ředitelé každý jiný normativ a ani jeden nebyl správný

- je zarážející tak velká neznalost normativu, když příspěvek od státu je tím hlavním v rozpočtu SVČ

(toto číslo může být z části ovlivněno skutečností, že dotazník byl zadán v období schvalování nových normativů pro rok 2007)

b)

36 % ředitelů potvrzuje , že jim byl normativ vysvětlen

64 % ředitelů nikdo výši normativu v jejich kraji nevysvětloval

c)

18 % ředitelů potvrzuje ve svém kraji diskusi nad normativem

82 % ředitelů přiznává, že kraj s nimi normativ nediskutoval

d)

50 % vidí spravedlivý normativ v normativu počítaném na skutečné výkony se započtením všech věkových kategorií

45 % ředitelů nezná řešení

5 % ředitelů se domnívá, že nelze stanovit spravedlivý normativ, postihující všechny typy

činností v SVČ.

Otázka č. 22

- Znění otázky : a) Řada ředitelů zastává názor, že výkony SVČ neumí úředníci hodnotit a porovnat.
- b) SVČ poskytují dle vyhlášky několik druhů činností. Souhlasíte s tvrzením, že při stanovování rozpočtů nejsou všechny tyto činnosti započítávané ?
- c) Uvedte, jakých kritérií by se měli rozpočtáři držet.

Výsledek a komentář :

a)

98 % ředitelů SVČ je toho názoru, že úředníci kraje neumějí práci SVČ hodnotit a porovnat
2 % ředitelů je přesvědčeno o opaku

b)

88 % ředitelů SVČ je názoru, že příspěvek od státu neobsahuje všechny oblasti práce SVČ dle platné vyhlášky o zájmovém vzdělávání
12 % ředitelů je názoru, že příspěvek zahrnuje všechny činnosti v SVČ

c)

v normativu zohlednit tato kritéria :

Započítat všechny činnosti dle vyhlášky o SVČ	66 %
Neví, jak řešit	22 %
Dle velikosti obce	6 %
Dle specifik zařízení	4 %
Současný stav je nastaven dobře	1 %
Normativ na každou činnost	1 %

Otázka č. 23

- Znění otázky : a) Považujete normativ stanovený na principu potenciálních klientů za spravedlivý ?
- b) Považujete normativ postavený na potenciálních klientech za nemotivační ?
- c) Uveďte, kolik SVČ je ve vašem okrese.

Výsledek a komentář :

a)

76 % ředitelů považuje současný normativ za nespravedlivý

14 % ředitelů je přesvědčeno o opaku

10 % ředitelů nezná odpověď

b)

70 % ředitelů považuje tento normativ za nemotivační

18 % ředitelů nepovažuje normativ za nemotivační

12 % ředitelů nezná odpověď

c)

Tato otázka byla položena záměrně. Předpokládala se větší spokojenost se současným normativem tam, kde je jedno SVČ na okrese či SVČ ve velkém městě a větší nespokojenost v místech s více SVČ.

- v odpovědích nehrálo roli místo a ani počet SVČ na okrese
- úvaha, že současný normativ vyhovuje SVČ, která jsou jediná na okrese, se nepotvrdila

Otázka č. 24

Znění otázky : Při financování SVCČ současným normativem na principu potencionálních klientů dochází k nedostatečnému financování některých SVCČ. Řešení vidíte v čem?

Výsledek a komentář :

Normativ založený na skutečných výkonech	63,8 %
Rozdělení normativu dle velikosti obce či města	20,7 %
Rozdělení do kategorií dle počtu žáků – jako u ZŠ	6,9 %
Není potřebné – současný stav nám vyhovuje	5,2 %
Nezná řešení	3,4 %

Otázka č. 25

Znění otázky : V kraji máme stanoven jiný normativ – jaký, uveďte, na jakém principu.

Výsledek a komentář :

76 % ředitelů nedokázalo odpovědět či vysvětlit princip jejich krajského normativu

24 % ředitelů nastínilo tyto principy krajských normativů

seřazené dle četnosti odpovědí :

40% normativ v našem kraji počítá jen žáky ZŠ a studenty SŠ a VOŠ na základě skutečně docházejících účastníků

30% normativ stanovený na principu potencionálních klientů

20 % nemá normativ, finance stanoveny na základě jednání s úředníky

10 % normativ stanovený na děti a studenty jen v pravidelné zájmové činnosti.

Otázka č. 26

Znění otázky : Uvedte dle Vašeho názoru a zkušeností, jak by vypadalo optimální financování SVČ ?

Výsledek a komentář :

Všechny aktivity započítat dle skutečných výkonů	52 %
Pokrytí provozní (včetně nájmu) a mzdové náklady normativem a za vlastní prostředky vylepšovat práci a vybavení SVČ	14 %
Nezná odpověď	12 %
Více využít vícezdrojové financování	8 %
Zachovat současný normativ	4 %
Každému SVČ garantovat 3 pedagogy + účetní a ostatní zaměstnance počítat normativem	4 %
Dosahovat i na projekty určené pro neziskové organizace	2 %
Dle velikosti města, obce	2 %
Převést část peněz z primární prevence státu na SVČ	2 %

5.3 Rozbor výsledků

Při pohledu na výsledky dotazníkového šetření jsem se rozhodl držet dle jednotlivých oblastí otázek a následně se pokusil shrnout tyto výstupy.

Odpovědi na otázky z dotazníku jsem strukturoval do šesti oblastí :

1. základní údaje – otázky číslo : 1, 2, 3, 4, 12, 17
2. personální oblast – otázky číslo : 6, 7, 8b, 9, 10
3. pedagogická práce – otázky číslo : 11, 18
4. finance – otázky číslo : 5, 8a, 13, 14, 15, 16
5. normativ SVČ – otázky číslo : 21, 22, 23, 24, 25, 26
6. aktuální problémy v řízení práce SVČ – otázky číslo : 19, 20

1) základní údaje – otázky číslo : 1, 2, 3, 4, 12, 17

V této skupině není výrazně překvapivých výsledků. Poměr mužů a žen je podobný jako u jiných škol a školských zařízení. Je zde malá fluktuace vedoucích zaměstnanců, což napomáhá stabilitě zařízení po stránce řízení. Většinou tito ředitelé patří k nejdéle funkčně sloužícím ředitelům v okresech.

K těm překvapivějším výsledkům této skupiny patří :

- a) 18 % SVČ má havarijní stav budov – oprava těchto zařízení většinou přichází v úvahu až po rekonstrukcích škol, které zákonitě dostávají přednost. Řešením jsou zde postupné opravy v částkách 100 – 200 tisíc korun ročně, které sice vedou ke zdoluhavému procesu, ale stav budov se daří potom udržovat v provozuschopném stavu. V opačném případě je třeba milionových investic, které se v rozpočtech krajů a měst jen velmi složitě prosazují.
- b) Více jak polovina SVČ má pobočky a tím také daleko větší „starosti“. Na toto specifikum zatím normativ nemyslí a je to určitě chyba. Jen díky těmto zařízením, která vlastní turistické základny, lze pořádat finančně přijatelnou prázdninovou činnost. Ceny v komerčních objektech jsou pro rodiče dětí převážně neúnosné a této činnosti by se děti neúčastnily v takovém množství.
- c) Zřizovatelské funkce začínají převládat na straně obcí a měst. V některých krajích je otázka změny zřizovatele znovu nejaktuálnějším tématem středisek.
- d) 10 % SVČ přešlo do právní subjektivity až po datu (1.1. 2000) stanoveném MŠMT jako nejkrajnějším termínu . Těmto zařízením reálně hrozilo vyřazení ze sítě škol a zastavení státního finančního příspěvku. MŠMT zde uplatnilo takt a cit pro situaci, že svého práva na vyřazení těchto SVČ ze sítě škol nevyužilo.
- e) SVČ ve městech do 25 tisíc obyvatel se stávají střediskem všeho dění těchto obcí a pilířem zájmového vzdělávání. Ve větších městech se SVČ potýkají s větší konkurencí, hlavně ze strany ZŠ, které v konkurenčním boji o žáka nabízejí zájmovou činnost zdarma, což se odráží i na činnosti SVČ.

2) personální oblast – otázky číslo : 6, 7, 8b, 9, 10

V personální oblasti se stává hlavním problémem – **požadavek na navýšení počtu zaměstnanců.**

- a) Skoro třetina SVČ nemá vlastní účetní a část této práce musí zastávat sami ředitelé.
- b) Jen 20 % SVČ má administrativní pracovníci, na ostatních střediscích se o tyto práce nejvíce dělí ředitelé s pedagogy.
- c) Externí pracovníci mají v průměru jen ve 30 % pedagogické vzdělání požadované školským zákonem. Na vzdělávání ve větší míře se nedostává finančních prostředků. V případě finančních prostředků je zde velký prostor pro vzdělávací instituce.
- d) U interních zaměstnanců převažuje středoškolské vzdělání v součtu skoro 60 %. Nejméně je zastoupené vysokoškolské vzdělání bakalářského směru.
- e) 60 % SVČ požaduje navýšení počtu zaměstnanců v průměru o 1,4 úvazku na každé zařízení, které vyjádřilo potřebu navýšení. Nejvíce je požadováno navýšení počtu pedagogů a to celkem 69 %, ale v požadavcích jsou zastoupeny všechny profese – účetní, administrativní pracovník, údržbář, uklízečka.

3) pedagogická práce – otázky číslo : 11, 18

O tom, že SVČ není jen pravidelná zájmová činnost, hovoří šetření, které se shoduje i s výsledky šetření NIDM ČR. Pravidelná činnost dosahuje 42 % a ostatních pět oblastí pojmenovaných ve vyhlášce tvoří tedy přes polovinu práce středisek.

Prostředků na obnovu vybavení SVČ učebními pomůckami se dostává většině SVČ, ale průměrná částka 79 tisíc korun ročně je částka nepostačující k atraktivnosti těchto zařízení. Částku, která by byla odpovídající nárokům dnešní generace dětí a mládeže, vidí ředitelé středisek v rozmezí 200 – 250 tisíc korun ročně.

4) finance – otázky číslo : 5, 8a, 13, 14, 15, 16

Kolik získám prostředků – tolik mohu dělat činnosti, je řečením pravdivým. V této oblasti bylo patrné :

- a) Vícezdrojové financování je střediskům známé od počátku jejich existence.
- b) Doplnková činnost je téměř u poloviny SVC stálým zdrojem příjmů rozpočtu a to převážně v oblasti pronájmů, nákupu a prodeje zboží, ubytování, atd. Řada ředitelů uvádí tento příjem jako hlavní náhradu ve svém rozpočtu při snížení dotací státu či zřizovatele.
- c) Nejčastějšími způsoby placení mezd externím pracovníkům je dohoda o pracovní činnosti či dohoda o provedení práce. Druhý způsob má výhodu při výplatě do 5.000,- Kč pouze se zdaněním 15 % z příjmu, což znamená úsporu z kapitoly mzdových odvodů a polovina středisek této možnosti využívá.
- d) V časovém sledu deseti let a výhledu následujících roků je patrné, že poměr státního příspěvku na zájmové vzdělávání v rozpočtech SVC klesá, i když je pořád nejdůležitější částí rozpočtu. Zdá se, že úroveň poplatků od účastníků už dosáhla horní hranice sociální únosnosti. Tvoří společně s příspěvkem zřizovatele další hlavní kapitoly rozpočtů. Ostatní zdroje příjmů jsou sice početné, ale jen jednotkově procentuální, přesto v rozpočtech SVC vítané a očekávané.
- e) 64 % ředitelů je názoru, že příspěvek od státu je nedostatečný a jeho případné snižování nahrazují nejčastěji ze svých zdrojů, projektů či úpravou mezd směrem dolů.
- f) 27 % SVC si platí nájemné v objektech ze svých příjmů bez příspěvku zřizovatele a pro tato zařízení je to dosti těžké a svazující břemeno. Průměrné roční nájemné činí 177 tisíc Kč.
- g) 46 % SVC nemá žádné prostředky na opravy či rekonstrukce a zde se rýsuje dosti velký problém do budoucnosti.
- h) 54 % SVC prostředky na opravy má, ale v průměrné výši 127 tisíc Kč na zařízení ročně, což je na mírné zlepšení budov, nebo lépe na udržení současného stavu.

5) normativ SVC – otázky číslo : 21, 22, 23, 24, 25, 26

Nejvíce diskutovaný problém, jehož dopad se promítá do všech oblastí.

- a) Potvrzuje se neznalost normativu a financování na straně jedné (ředitelé SVČ) a neznalost práce SVČ na straně druhé (úředníci).
- b) Jen 2 % ředitelů je přesvědčeno, že úředníci umějí jejich činnost hodnotit .
- c) Na 88 % ředitelů SVČ je názoru, že příspěvek od státu nezohledňuje všechny oblasti práce středisek dle vyhlášky o zájmovém vzdělávání.
- d) 82 % ředitelů přiznává, že výši normativu s nimi kraj žádnou formou nediskutoval a 64 % ředitelů ani nikdo nevysvětlil, jak byla stanovena jeho výše.
- e) v normativu by měl kraj započítávat všechny činnosti SVČ (názor 66% ředitelů).
- f) 76 % ředitelů považuje normativ stanovený na principu potencionálních klientů za normativ nespravedlivý a 70 % tento normativ vidí i jako nemotivační.
- g) 63,8 % ředitelů požaduje normativ, který by byl založen na skutečných výkonech.
- h) každý kraj má různě vysoký normativ, stejná práce je tak ceněna a hodnocena rozdílným příspěvkem.

6) aktuální problémy v řízení práce SVČ – otázky číslo : 19, 20

Pro tuto oblast jsou patrné problémy, které jenom potvrzují výsledky předešlých oblastí :

- a) Nejčastěji nedostačují mzdové prostředky, vadí nárůst administrativy, měnící se legislativa, bezplatná zájmová činnost na základních školách, klesající počet dětí v pravidelné činnosti.
- b) Je třeba okamžitě změnit financování středisek a přístup státu k SVČ.
- c) Na odchody zaměstnanců má největší vliv slabý pracovní výkon a finanční ohodnocení.

6 ZÁVĚR

Jsem přesvědčen, že šetření prokázalo nevhodnost a překonanost současného normativu, který je postaven na principu potencionálních klientů.

Některé krajské úřady už započaly se změnou tohoto normativu, ale bohužel si zatím neumějí poradit s různorodou činností SVČ, s jejím hodnocením a tomu odpovídajícímu financování.

Většina rozhodnutí směřuje hlavně k posuzování pravidelné zájmové činnosti a přitom dalších pět forem činností dle vyhlášky o zájmovém vzdělávání není, či je jen částečně podchyceno.

Současnému stavu by prospělo vytvoření metodiky k jednotlivým činnostem ve střediscích, dle které by byly činnosti jasně pojmenovány a také by mohly být hodnoceny.

Různorodost a složitost tohoto úkolu odrazuje prozatím nejenom MŠMT, ale i úředníky krajských úřadů.

Zde by byl prostor pro zastřešující organizaci – NIDM, která jako garant zájmového vzdělávání má tuto oblast z různých výzkumů a sond nejlépe podchycenou a zmapovanou.

Změnit by bylo třeba i oboustranně malou informovanost mezi řediteli SVČ a úředníky tvořícími krajský normativ. Není možné, aby ředitel neznal normativ, a není možné, aby úředník práci SVČ nikdy neviděl a přitom stanovoval způsob financování a výši normativu.

Nefinancovat všechny formy vzdělávání ve SVČ by bylo stejné jako nefinancovat základním školám školní družiny, školní kluby či speciální třídy.

V základní školách by to vyvolalo neudržitelný stav, stejný, jaký je dnes ve střediscích SVČ.

6.1 Rekapitulace hypotézy a stanovených cílů práce

Stanoveny byly tyto cíle :

- 1. Zmapování současného stavu financování SVČ**
- 2. Nalezení příčin, rezerv a nedostatků současného stavu**
- 3. Návrh řešení, která by pomohla reálnému financování SVČ**

Byla vyslovena tato hypotéza :

Normativní metoda financování SVČ na základě potencionálních klientů je metoda, která neumožňuje dostatečné financování a rozvoj těchto zařízení.

Dotazníkové šetření (ředitelé SVČ) a podklady z MŠMT, krajů a NIDV přinesly výsledky, které odpovídají na zvolené cíle a hypotézu :

SOUČASNÝ STAV

Ředitelé SVČ :

- 18 % SVČ má havarijní stav budov
- 46 % SVČ nemá žádné prostředky na opravy budov
- 60 % SVČ požaduje navýšení počtu zaměstnanců
- skoro třetina SVČ nemá vlastní účetní
- 80 % ředitelů nezná normativ SVČ ve svém kraji
- 76 % ředitelů SVČ považuje normativ na principu potencionálních klientů za nespravedlivý
- 70 % ředitelů vnímá normativ počítaný z množství potencionálních klientů za nemotivační
- 64 % ředitelů požaduje normativ na základě skutečných výkonů
- jen 30 % externích pedagogů má pedagogické vzdělání
- 64 % ředitelů je názoru, že příspěvek od státu je nedostatečný

Kraje ČR :

- pět krajů nemá stanoven normativ pro SVČ
- devět krajů má rozdílný normativ pro SVČ, z toho 3 kraje podle skutečného stavu klientů a 6 krajů na principu potencionálních klientů
- v některých krajích je otevřena otázka zřizovatelských funkcí, snaha o přesun zřizovatelské funkce z krajů na obce a města
- neznalost práce SVČ ze strany krajských úředníků
- stanovování pravidel financování bez širší diskuse či vyslechnutí argumentů ze strany ředitelů SVČ

MŠMT ČR :

- republikový normativ je stanoven jen pro církevní a soukromé SVČ
- neexistuje žádná nová metodika pro práci SVČ, poslední podpůrné kroky směrem k SVČ jsou z roku 2003
- vyhláška o krajských normativních vymezuje okruh státní dotace pro SVČ jen pro žáky ZŠ a studenty SŠ a VOŠ

NIDM ČR :

- zastřešující organizace pro SVČ, která se ale vzpamatovává z reorganizace a z výměny vedení
- statistické údaje ukazují na udržení počtu klientů ve střediscích i přes pokles počtu žáků a studentů v českém školství
- pořadatel každoročního celostátního setkání ředitelů SVČ
- snaží se o zpracování metodiky pro SVČ na základě dnešních požadavků společnosti a poznatků ze samotných SVČ

PŘÍČINY, REZERVY, NEDOSTATKY

Ředitelé SVČ :

- nedostatečné finanční ohodnocení a časová náročnost práce odrazuje nové absolventy pedagogických fakult a středních pedagogických škol od práce v SVČ, řešeno neaprobovanými pedagogy
- stav budov a malá obměna vybavení neumožňuje uskutečňovat nové trendy v oblasti zájmového vzdělávání
- polovina SVČ neprovozuje doplňkovou činnost
- malá znalost legislativy ze strany ředitelů SVČ, skoro 40 % ředitelů má jen středoškolské vzdělání

Kraje ČR :

- krajsští úředníci neznají práci SVČ a nejsou ochotní tuto skutečnost měnit
- stanovování krajských normativů bez hlubší analýzy
- SVČ na okraji zájmu

MŠMT ČR:

- prosazování zájmového vzdělávání po linii nestátních organizací a školních družin a školních klubů při ZŠ dle vzoru zahraničí (Německo), tento trend prosazován až po personálních změnách v roce 2004
- SVČ na okraji zájmu

NIDM ČR:

- nepocituje tlak ze strany MŠMT na změny a vytvoření metodiky ohledně SVČ
- úspěchem bylo zachování organizace, i když s menším počtem zaměstnanců
- větší zaměření na oblasti lektorské činnosti a zahraniční spolupráci

6.2 Návrh normativu pro SVČ

Na základě zjištěných šetření navrhuji následující financování SVČ :

Stanovení normativu podle skutečných výkonů

- počítaly by se všechny formy zájmového vzdělávání
 - tyto formy vzdělávání by se přepočítávaly normativem a opravným koeficientem následovně:
- a) počet klientů v pravidelné zájmové činnosti by se dělil normativem – jednotkou výkonu přímo
- b) dalších pět činností – příležitostná zájmová činnost
- táborová činnost

- práce s talenty
- spontánní činnosti
- osvětová a metodická činnost

Počty klientů v těchto činnostech by mohly být řešeny dvojitým způsobem :

1. sečíst počty klientů z těchto činností v jedno číslo a to opravným koeficientem přepočítat na počet zaměstnanců, výsledné číslo zaměstnanců by se připočetlo k výsledku z pravidelné zájmové činnosti a získal by se celkový počet pedagogů na zařízení
 - opravný koeficient by mohl být vytvořen podle časové náročnosti těchto činností v porovnání s časovou náročností pravidelné zájmové činnosti
2. počty klientů v každé z těchto činností by porovnával jiný opravný koeficient, kterým by se toto číslo dělilo, výsledná čísla zaměstnanců by se sečetla a připočetla k výsledku zaměstnanců z pravidelné zájmové činnosti = celkový počet pedagogických pracovníků zařízení

Výše normativu – jednotka výkonu (případně opravné koeficienty) by měla být stanovena na základě rozborů činností SVC v ČR. Zde je vhodná role pro NIDV, celostátní poradu ředitelů s účastí zástupců krajů. Měly by být stanoveny republikové hodnoty normativu (opravných koeficientů), od kterých by se následně odvíjely krajské normativy.

Na základě svých zkušeností a na základě zkušeností některých krajů bych navrhoval následující čísla :

- a) u pravidelné zájmové činnosti normativ 160 klientů na jednoho pedagoga
- b) u ostatních činností 5000 klientů na jednoho pedagoga, toto číslo nazvat jako opravný koeficient

Poznámka : Pokud by vyhláška o krajských normativech neumožnila stanovení čísla 5000 (mohlo by být považováno za druhý normativ), navrhoval bych variantu – počet z ostatních pěti činností převést na srovnatelný počet v pravidelné činnosti a ten následně porovnat

s normativem (zde by se k převodu použilo číslo 32 – které je průměrným počtem klientů na den v pravidelné zájmové činnosti při normativu 160 klientů na jednoho pedagoga).

V praxi by to vypadalo následovně :

Varianta A + 1

pravidelná zájmová činnost = 963 (počet klientů) : 160 (normativ) = 5.85 pedagoga
ostatní činnosti = 11265 (počet klientů) : 5000 (opravný koeficient) = 2.25 pedagoga
celkem = 8.10 pedagoga

Varianta A + 2

pravidelná zájmová činnost = 963 (počet klientů) : 160 (normativ) = 5.85 pedagoga
příležitostná zájmová činnost = 8000 : 5000 (opravný koeficient) = 1.60 pedagoga
táborová činnost = 1200 : 4000 (opravný koeficient) = 0.30 pedagoga
práce s talenty = 800 : 4000 (opravný koeficient) = 0.20 pedagoga
spontánní činnosti = 1000 : 6000 (opravný koeficient) = 0.16 pedagoga
osvětová a metodická činnost = 265 : 6000 (opravný koeficient) = 0.04 pedagoga
celkem = 8.15 pedagoga

Opravné koeficienty u variant A1 a A2 jsou dosazené jen pro názornost. Stanovení této hranice čísel by bylo na širší diskusi za účasti všech zainteresovaných stran. Při stanovení nízké hranice by hrozila neúnosnost pro krajský či státní rozpočet. Naopak při stanovení vysoké hranice by mohlo hrozit pokračování nedostatečného financování, tentokrát na základě nereálných nároků.

Neočekávejme, že by stanovení jednotek výkonů či opravných koeficientů bylo stanoveno v krátké době. Zkušenosti se stanovením počtu žáků ve třídách základních či středních škol hovoří o delším období. Podobný vývoj lze předpokládat i zde.

U ostatních zaměstnanců navrhuji pojmout pro stanovení normativu stejný princip s tím, že by normativ byl zvýšen na dvojnásobek původního. To znamená 320 dětí v pravidelné činnosti a číslo 10 000 pro ostatní činnosti SVČ. Princip výpočtu by zůstal stejný.

I zde by se však hranice normativu měla stanovit až po projednání zainteresovaných stran.

6.3 Souhrn navrhovaných opatření

A. Pojmenování jednotlivých činností SVČ a stanovení metodiky jednotného zařazení a jednotné evidence

Činnosti SVČ bývají rozmanité a díky vlivu místních specifik a prostorových možností bývá problém některé činnosti jednoznačně zařadit. Je třeba zde stanovit, co je a co není pravidelná zájmová činnost, jakož i další oblasti.

ČŠI sice požaduje určitou evidenci počtu klientů a činnosti ve střediscích, ale ta je pojmenována dosti obecně. Není třeba stanoveno, jak evidovat příležitostnou zájmovou činnost. Zapsat do sešitu, že akce proběhla? Nebo podložit finančně, prezenční listinou, vyúčtováním, fotografiemi? Každé SVČ zatím vede evidenci dle svého nejlepšího uvážení, ale je třeba i zde stanovit jednotná pravidla.

B. Větší zájem krajů a státu o práci SVČ

Stát i kraje deklarují svůj zájem o zájmové vzdělávání ve svých koncepcích školství. Většinou neopomenou zmínit každou oblast tohoto vzdělávání, ale poskytnuté prostředky tento zájem nepotvrzují. Současné postavení SVČ v kategorii školských zařízení v jedné kategorii se školními jídelnami, domovy mládeže, školní družinou těmto zařízením nepřísluší.

Přitom při větší podpoře státu by bylo možné zakládat malé pobočky, čímž by se docílilo podchycení celé oblasti zájmového vzdělávání s co největším dopadem působnosti.

Dopad sociálně patologických jevů na mládež by se tak dal ve společnosti celoplošně zastavit, či alespoň zmírnit. Ve výsledku by státní rozpočet ušetřil na kázeňské či nemocenské péči.

Zanedbatelné by také nebylo podchycení formování hodnot a zájmů nastupující generace.

C. Návrh postupů a změn pro zainteresované strany

Je třeba si uvědomit, že zde půjde o dlouhodobý proces. Nejdříve je třeba sjednotit názory a požadavky samotných středisek a následně vstoupit v jednání s úřady ve vlastním kraji a vyprovokovat zástupce krajů k diskusi.

Současně apelovat na NIDM se žádostí o pomoc při jednáních (poskytnutí statistik, znalostí z jiných krajů) v krajích a následně i na MŠMT. Zde by potom mohl pomoci i následný zájem krajů o problematiku SVČ.

Návrh řešení dle organizací jsem seřadil podle posloupnosti potřebných kroků :

Ředitelé SVČ :

- vzdělávání v oblasti legislativy
- zviditelnění práce středisek na úrovni zastupitelstev obcí, krajů
- větší spolupráci s tiskem, regionální TV (zviditelnění činnosti)
- sjednocení názoru a metodiky práce SVČ mezi řediteli středisek v krajích a následně společné jednání s úředníky krajů a politiky, poukazování na krajské koncepce školství a pasáže o zájmovém vzdělávání
- zpracování návrhu krajského normativu a jeho následné projednání na odborech mládeže a sportu krajských úřadů
- vytvořit koordinační radu kraje pro zájmové vzdělávání - složenou ze zástupců SVČ, zástupců obcí, zástupců kraje z oblasti ekonomické a pedagogické a zástupců ČŠI

Kraje ČR :

- návrhy normativu a změn dotýkajících se SVČ konzultovat se zástupci středisek (být partnerem SVČ a ne jen nadřízeným orgánem)
- k jednáním přizvat i pracovníky ekonomického oddělení, porady uskutečňovat v prostorách jednotlivých středisek
- zveřejnit výši příspěvků jednotlivých škol a školských zařízení v kraji
- hlouběji analyzovat případné dopady přijatých opatření, umět je vysvětlit a obhájit

MŠMT ČR:

- využití potencialu SVČ
- zpracování koncepce zájmového vzdělávání v ČR
- zpracování metodiky zájmového vzdělávání (dát tím opěrné body pro rozhodování krajů)
- na základě koncepce a metodiky vytvořit normativ pro SVČ s prokazatelným, logickým a motivačním prvkem, který by umožnil rozvoj těchto zařízení dle jejich schopností

NIDM ČR:

- stát se prostředníkem a garantem změn
- být nápomocen při tvoření koncepce a metodiky SVČ a případné argumentace jejich směřování

Ještě před dokončením této práce projevil KÚ Plzeňského kraje zájem o závěry a výsledky tohoto šetření, které by použil při přípravě normativu pro SVČ v roce 2008.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KOTÁSEK, J. Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR. Praha : MŠMT, 2001

MACEK, M.; HÁJEK, B. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání. Praha : MŠMT, 2002

MACEK, M.; TUČEK, J. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání 3. Praha : MŠMT, 2003

ONDRUŠKOVÁ, M.; PELKA, F. Závěrečná souhrnná výzkumná zpráva z „Kontinuálního výzkumu IDM MŠMT v roce 2003 – 05“. Praha : NIDM, 2005

VACKOVÁ, B. Zájmové vzdělávání jako nástroj účelného využívání volného času dětí a mládeže. Praha : NIDM, 2005

8 PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH :

- PŘÍLOHA č.1 – Adresář SVČ ČR k 31.12.2006
- PŘÍLOHA č. 2 – Vyhláška o zájmovém vzdělávání č. 74/2005
- PŘÍLOHA č. 3 – Zrušená vyhláška o střediscích pro volný čas dětí a mládeže č. 432/1992
- PŘÍLOHA č. 4 – Zrušená vyhláška č. 87/1992 o školních družinách a školních klubech
- PŘÍLOHA č. 5 – Text z Bílé knihy hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání
- PŘÍLOHA č. 6 – Text ze Školského zákona č. 561/2004 hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání
- PŘÍLOHA č. 7 – Závěry a doporučení z celostátní porady ředitelů SVČ – Praha 2006
- PŘÍLOHA č. 8 – Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007
(text hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání)
- PŘÍLOHA č. 9 – Koncepce krajů (text hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání)
- PŘÍLOHA č.10 – Rozbor statistického hlášení SVČ dle výkazu V15 z roku 2005
- PŘÍLOHA č. 11 – Statistika výkonů SVČ za období 1999 – 2005
- PŘÍLOHA č. 12 – Dotazník ředitelům SVČ
- PŘÍLOHA č. 13 – Průvodní dopis k dotazníku
- PŘÍLOHA č. 14 – Vyhláška 492/2005 o krajských normativech
- PŘÍLOHA č. 15 – Směrnice MŠMT č.j. 28768/2005 – stanovuje závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpois finančních prostředků státního rozpočtu

PŘÍLOHA č.1 – Adresář SVČ ČR
k 31.12.2006

**PŘÍLOHA č. 2 – vyhláška o zájmovém vzdělávání
č. 74/2005**

**PŘÍLOHA č. 3 – zrušená vyhláška o střediscích pro
volný čas dětí a mládeže č. 432/1992**

**PŘÍLOHA č. 4 – zrušená vyhláška č. 87/1992Sb
o školních družinách a školních klubech**

**PŘÍLOHA č. 5 – text z Bílé knihy
hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání**

**PŘÍLOHA č. 6 – text ze Školského zákona
č.561/2004
hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání**

**PŘÍLOHA č. 7 – závěry a doporučení z celostátní
porady ředitelů SVČ – Praha 2006**

**PŘÍLOHA č. 8 – Koncepce státní politiky pro oblast
dětí a mládeže do roku 2007**

(text hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání)

PŘÍLOHA č. 9 – Koncepce krajů

(text hovořící o SVČ a zájmovém vzdělávání)

**PŘÍLOHA č. 10 – Rozbor statistického hlášení SVČ
dle výkazu V15 z roku 2005**

**PŘÍLOHA č. 11 – Statistika výkonů SVČ za období
1999 – 2005**

PŘÍLOHA č. 12 – Dotazník ředitelům SVČ

PŘÍLOHA č. 13 – Průvodní dopis k dotazníku

**PŘÍLOHA č. 14 – Vyhláška 492/2005 o krajských
normativech**

PŘÍLOHA č. 15 – Směrnice MŠMT č.j.28768/2005

(stanovuje závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady
rozpis finančních prostředků státního rozpočtu)